
Imkoniyatlarni ochish: jamiyat farovonligi va iqtisodiy oʻsish uchun Oʻzbekistonning parvarishlash iqtisodiyotiga sarmoya kiritish

Ogohlantirishlar

Ushbu ilmiy-tadqiqot ishi mazmun mohiyati Birlashgan Millatlar Tashkiloti, jumladan, BMTTD yoki BMTga a'zo davlatlar qarashlari yoki nuqtai nazarini aks ettirmasligi mumkin. Ushbu nashrdagi ma'lumotlarni tekshirish uchun barcha ehtiyot choralarini ko'rildi. Shu bilan birga, nashr etilgan materiallar hech qanday shakldagi ifodalangan yoki tushuniladigan kafolatisiz nashr etilgan. BMTTD har qanday tashqi veb-sayt mazmuni uchun javobgarlikni o'z zimmasiga olmaydi. Qo'llaniladigan atamalar Birlashgan Millatlar Tashkiloti amaliyotiga mos kelmasligi mumkin va Tashkilot tomonidan biron bir fikr bildirilishini anglatmaydi. Ushbu nashrda keltirilgan fikr va muhokamar muallifning o'z nuqtai nazari bo'lib Birlashgan Millatlar Tashkiloti, jumladan, BMTTD yoki BMTga a'zo davlatlar rasmiy nuqtai nazari hisoblanmaydi.

BMTTD kambag'allik, tengsizlik va iqlim o'zgarishi kabi adolatsizliklarga barham berish uchun kurashayotgan BMTning yetakchi tashkilotidir. 170 ta mamlakatdagi keng ekspertlar va hamkorlarimiz bilan hamkorlik qilib, biz davlatlarga odamlar va sayyora uchun integratsiyalashgan, doimiy yechimlarni yaratishda yordam beramiz. Batafsil ma'lumotni www.undp.org/uzbekistan saytidan oling

© UNDP 2023 Barcha huquqlar himoyalangan. Bu nashrning mazmun va ma'lumotlari manbaga havola keltirish sharti bilan boshqa yerda to'liq va/yoki qisman keltirilishi mumkin.

Minnatdorchiliklar

Ushbu nashr BMTTDning "Global va mintaqaviy beqarorlik muammolari davrida ijtimoiy-iqtisodiy tafovutni bartaraf etish" loyihasi doirasida Lyuksemburg va Koreya Respublikasi hukumatlarining moliyaviy ko'magida, BMTTDning Moliyalashtirish tizimi orqali ishlab chiqilgan. Bu Birlashgan Millatlar Tashkilotining Taraqqiyot Dasturining O'zbekistondagi Inklyuziv o'sish klasteri tomonidan tayyorlangan. Nashr muallifi Nargiza Xamidova, loyiha rahbari. Biz quyidagi hamkasblarga dastlabki loyihalarni ko'rib chiqish va ishchi hujjatni tayyorlashda ko'rsatgan maslahatlari uchun alohida minnatdorchilik bildiramiz: Anas Fayyad Qarman - O'zbekistondagi BMTTD VAKILI O'RINBOSARI), Mukhabbat Turkmenova - O'zbekistondagi BMTTD gender bo'yicha mutaxassis, Gregory Mctaggart- IRH BMTTD ijtimoiy himoya bo'yicha mutaxassis, Bahtiyor Rajabov - O'zbekistondagi BMTTD inklyuziv o'sish bo'yicha dastur tahlilchisi, Diyora Nuritdinova - ISS STOXX Germaniya.

Mundarija

01

Qisqa umumiy
ma'lumot

02

Kirish

03

Parvarishlash Iqtisodiyotiga
Sarmoya kiritishning qanday
afzalliklari bor?

04

O'zbekistonda
Parvarishlash Sohasining
hozirgi holati

05

Parvarishlash Iqtisodiyotiga
Sarmoya kiritishning asosiy
muammolari

06

Parvarishlash Iqtisodiyoti
uchun Bozor mexanizmlarini
yaratish: sarmoyadorlar
uchun kirish nuqtalari

07

Xulosa va tavsiyalar

Qisqa umumiy ma'lumot

Parvarishlashga qaram bo'lgan aholi farovonligi uchun zarur bo'lgan parvarishlash iqtisodiyoti norasmiy vasiylar tomonidan ko'rsatiladigan, ko'pincha to'lanmaydigan va oldindan mavjud munosabatlar bilan bog'liq bevosita va bilvosita yordamni o'z ichiga oladi. BMTTD parvarishlash iqtisodiyotini o'zgartirishga mos keladigan bozorga asoslangan yechimlarga urg'u beradi. Ushbu hujjat davlat va xususiy sarmoyadorlarga qaratilgan bo'lib, ularni O'zbekistonda kengayib borayotgan parvarishlash iqtisodiyotiga sarmoya kiritishga undaydi.

Parvarishlash iqtisodiyotiga sarmoyalar ijtimoiy farovonlik o'lchovlarini o'z ichiga olgan holda iqtisodiy hissalar bilangina chegaralanib qolmaydi. Garchi haq to'lanmagan parvarishlash ishi o'ziga xos ahamiyatga ega bo'lsa-da, to'lanadigan parvarish qilish imkoniyatlarining iqtisodiy foydasiga e'tibor qaratish sohaga qiziqishni oshirishi va gender tengligiga hissa qo'shishi mumkin. Xususiy uzoq muddatli parvarishlash sug'urtasi, soliq imtiyozlari va bozorga asoslangan yechimlar BMTTD strategiyasiga mos keladi, ayniqsa parvarishlash va farovonlik kabi sohalarda katta imtiyozlar va bozor imkoniyatlarini taklif etadi.

O'zbekistonda aholining qarishi va surunkali kasalliklar tarqalishining kuchayishi parvarishlash iqtisodiyotining ahamiyati ortib borayotganini ta'kidlaydi. To'lovsiz parvarishlash ishlari qiyinchiliklar tug'diradi, asosan parvarish qiluvchi ayollarga. Ilmiy-tadqiqiy ishda kengayayotgan maktabgacha ta'lim tizimi va keksalarni parvarish qilish bo'yicha davlat tashabbuslari o'rganildi. Ish haqining gender tafovuti va aholining qarishi rivojlangan parvarishlash infratuzilmasi va xususiy sektor hamkorligiga talabni keltirib chiqaradi.

Global talab mavjudligi va aholining qarishiga qaramay, parvarishlash iqtisodiyoti kapitalga kirish, qisqa muddatli sarmoyalar istiqbollari va yaxshi tashkil etilgan bozorning yo'qligi bilan bog'liq muammolarga duch kelmoqda. O'zbekistonda madaniy me'yorlar, me'yoriy kamchiliklar va gender tarafkashliklari parvarishlash sarmoyalarini murakkablashtiradi. Ushbu muammolarni e'tirof etish O'zbekistonda parvarishlash iqtisodiyotining to'liq salohiyatini ochish uchun juda muhimdir.

Xususiy sektor bozor iqtisodiyoti sharoitida iqtisodiy faoliyatni tashkil etishda asosiy rol o'ynaydi. Parvarishlash iqtisodiyoti ekotizimiga parvarishlash tashkilotlari, sarmoyadorlar, vositachilar va hukumatlar kiradi. Sarmoyalarni osonlashtirish uchun ijtimoiy tadbirkorlik modellari bilan mos keladigan qo'llab-quvvatlovchi muhit juda muhimdir. Ushbu ilmiy-tadqiqiy ish sarmoyadorlarga barqaror qarorlar qabul qilishda va parvarishlash ishlarini qisqartirish, qayta taqsimlash va mukofotlashni rag'batlantirish uchun kirish nuqtalari asosini taqdim etadi.

O'zbekistonda parvarishlash iqtisodiyotiga sarmoya kiritish jamiyat farovonligi va iqtisodiy taraqqiyot uchun zarurdir. Muammolarni hal qilish va madaniy jihatdan sezgir va barqaror parvarishlash ekotizimini yaratish uchun hukumat, sarmoyadorlar va parvarishlash xizmatlarini yetkazib beruvchilarning hamkorlikdagi sa'y-harakatlari muhim ahamiyatga ega. Kirish nuqtalari tizimi sarmoyadorlar uchun imkoniyatlarni o'rganish va O'zbekistonning o'ziga xos sharoitiga moslashtirilgan mustahkam va inklyuziv parvarishlash iqtisodiyotini rivojlantirishga hissa qo'shish uchun boshlang'ich nuqta bo'lib xizmat qiladi.

Kirish

Birlashgan Millatlar Tashkilotining Ayollar tashkiloti ushbu ilmiy-tadqiqiy ishda qo'llaniladigan ishchi ta'rifni o'rnatgan bo'lsa-da, parvarishlash iqtisodiyoti umumiy kelishilgan ta'rifga ega emas. **Parvarishlash iqtisodiyoti**, BMT Ayollar tashkiloti tomonidan belgilanganidek, parvarishlashga qaram bo'lgan aholi, jumladan, bolalar, qariyalar, kasallar, nogironligi bor shaxslar va o'zlarining asosiy ishlash yoshida bo'lgan sog'lom kattalarning jismoniy, ijtimoiy, aqliy va ruhiy farovonligi uchun zarur bo'lgan tovarlar va xizmatlarni ishlab chiqarish va ulardan foydalanishni o'z ichiga oladi.¹

Ushbu kontseptsiya bevosita va bevosita parvarishlashni o'z ichiga oladi. Bevosita parvarishlash bolalarni emizish, bolalarga uy vazifalarini bajarishda yordam berish, to'shakda yotgan keksa odamlarga qarash va halokatli kasallikka duchor bo'lganlarga hissiy yordam ko'rsatish kabi parvarishlash qiluvchilar va oluvchilar o'rtasidagi individual munosabatlarni o'z ichiga oladi.

---

¹ UN Women. 2018. Promoting Women's Economic Empowerment: Recognizing and Investing in the Care Economy. Issue Paper.

Boshqa tomondan, bilvosita parvarishlash odamdan odamga o'zaro munosabatni nazarda tutmaydi, balki parvarish qilishning muhim tarkibiy qismlarini, masalan, ovqat pishirish, tozalash, yuvish, ro'zg'or uchun mahsulotlar xarid qilish, uyni ta'mirlash va texnik xizmat ko'rsatish kabi umumiy uy vazifalarini o'z ichiga oladi.²

Ko'pincha to'lanmagan va asosan oila, do'stlar yoki qo'shnilar kabi oldindan mavjud munosabatlar bilan bog'langan norasmiy parvarish qiluvchilar parvarish qilishda muhim rol o'ynaydi. Biroq, norasmiy parvarish qiluvchilarning hammasi ham to'lovsiz bo'lmaydi. Kerakli sayohat hujjatlari, ta'lim yoki hisobga olinadigan hujjatlarga ega bo'lmagan ba'zi shaxslar parvarishlash xizmatlarini taklif qilish uchun boshqa mamlakatlarga ko'chadi va ish haqi odatda yetarli bo'lmagan norasmiy sektorga o'tadi³.

Parvarishlash iqtisodiyotini o'zgartirish uchun bozor iqtisodiyotiga asoslangan yechimlarning ahamiyati Birlashgan Millatlar Tashkiloti Taraqqiyot Dasturining (UNDP) Xususiy sektor strategiyasida ta'kidlangan⁴, unda bozorlar iqtisodiyotini Barqaror rivojlanish maqsadlari (BRMlar) uchun jalb qilishga keng qamrovli yondashuv ifodalangan. Hukumatlar, fuqarolik jamiyati va xususiy sektor bilan hamkorlikda ushbu strategiya gender tengligi, kambag'al va marginal aholini qamrab olishga alohida e'tibor qaratgan holda BRM maqsadlarini ilgari surishda hal qiluvchi ishtirokchi sifatida xususiy sektor salohiyatidan foydalanishga qaratilgan.

BMTTDning Xususiy sektor strategiyasining missiyasi barcha hajmdagi sarmoyadorlar va tadbirkorlikga faol ta'sir ko'rsatish orqali parvarishlash iqtisodiyotini o'zgartirishga mos keladi. Strategiya BRMlarni o'z faoliyatiga kiritishni rag'batlantirish orqali xususiy sektor subyektlari jamiyat farovonligiga, ayniqsa parvarishlash xizmatlari sohasida faol hissa qo'shishini ta'minlab, to'lqinli ta'sir yaratishga qaratilgan. Ko'p manfaatdor tomonlarning hamkorliklarini yo'lga qo'yish orqali BMTTD bozor tizimidagi ishtirokchilarning o'zaro bog'liqligini tan oladi va shu bilan parvarishlash iqtisodiyotini o'zgartirishda hamkorlikdagi sa'y-harakatlarga urg'u beradi.

---

² Pathways towards decent work in the digitally enabled care economy in Southeast Asia, UN Women and Value for Women, 2023.

³ 2023: Leaving No One Behind in An Ageing World, The Department of Economic and Social Affairs of the United Nations Secretariat, 2023.

⁴ BMTTDning 2023-2025, 2023-yillarda xususiy sektor strategiyasi.

Asosan davlat va xususiy sarmoyadorlarga mo'ljallangan ushbu ilmiy-tadqiqiy ish O'zbekistonda kengayib borayotgan parvarishlash iqtisodiyotiga bo'lgan ishtiyoqni oshirish va moliyaviy resurslarni yo'naltirishga qaratilgan. Bu sarmoyadorlarga parvarishlash iqtisodiyotidagi potentsial imkoniyatlar va katta talabni tushunish va aralashuvning strategik nuqtalarini aniqlash uchun tizimli yondashuvni taqdim etadi.

Parvarishlash iqtisodiyotiga sarmoya kiritishning qanday afzalliklari bor?

Garchi parvarishlash ishi YaIM, bandlikka ta'sir, mahsuldorlik yoki daromad orqali baholansa ham, uning bahosi uning iqtisodiy hissasi bilan chegaralanib qoladi. Ushbu yondashuv parvarishlash ishining o'ziga xos qiymatini, shu jumladan uning ijtimoiy va farovonlik o'lchovlarini e'tiborsiz qoldiradi. Ushbu ilmiy-tadqiqiy ish parvarishlash ishining iqtisodiy foydasiga urg'u beradi va bu cheklovni ham o'z ichiga oladi, chunki u to'lanmagan parvarishlash ishining ichki qiymatini o'z ichiga olmaydi. Shunga qaramay, e'tiborni to'lanadigan parvarishlash imkoniyatlarida iqtisodiy daromadga qaratish ushbu sohaga qiziqish va sarmoyalarni rag'batlantirishi, natijada gender tengligi bilan bog'liq kengroq maqsadlarga hissa qo'shishi ta'kidlanadi.

Hukumat tashabbuslarini to'ldirish uchun, Fransiya va Qo'shma Shtatlar kabi ishtirok etish ixtiyoriy⁵ bo'lgan mamlakatlarda kuzatilganidek, odamlar shaxsiy uzoq muddatli parvarishlash sug'urtasini olish imkoniyatiga ega. Shunga qaramay, uzoq muddatli parvarishlash uchun xususiy sug'urta bozori nisbatan kichik bo'lib qolmoqda va uzoq muddatli xizmatlarni moliyalashtirishga minimal hissa qo'shmoqda. Kattaroq xususiy bozorni rivojlantirish uchun hukumatlar uzoq muddatli parvarishlash sug'urtasi narxlarini tartibga solish va bozor barqarorligini ta'minlash orqali ishtirokni rag'batlantirishlari mumkin. Shu bilan birga, mehnatga layoqatli aholi orasida xavf-xatarni idrok etish va ularning uzoq muddatli parvarishlashga bo'lgan potentsial ehtiyojlarini baholash qobiliyatini oshirishga harakat qilish mumkin. Uzoq muddatli tibbiy muassasalar, asbob-uskunalar, dori-darmonlar va boshqa tibbiy yordam uchun soliq imtiyozlarini taklif qilish xususiy sarmoyalarni ko'paytirish uchun rag'bat bo'lishi mumkin.

Shunisi e'tiborga loyiqki, xususiy sektor BRMLarni ilgari surish orqali katta foyda olishi mumkin bo'lgan simbiotik munosabatlar mavjud. Bu taraqqiyot, xususan, sog'liqni saqlash va farovonlik kabi parvarishlash iqtisodiyoti uchun muhim bo'lgan tarmoqlarda jamlangan 12 trillion AQSH dollari⁶ miqdoridagi bozor imkoniyatlarini ochishi mumkin,. Bundan tashqari, gender tengligi va ayollar uchun iqtisodiy paritetni amalga oshirishga qaratilgan BRM5ga erishish, parvarishlash iqtisodiyoti doirasida global yalpi ichki mahsulotga qo'shimcha 12-28 trillion AQSh dollari miqdorida hissa qo'shish imkoniyatiga ega⁷.

Parvarishlash iqtisodiyotidagi investitsion tafovut har yili 5,4 trillion AQSH dollarini tashkil etadi, bu 2035 yilga borib yillik yalpi ichki mahsulotning (YaIM) 4,2 foiziga teng⁸. Holbuki, to'lanmaydigan parvarishlash ishlarini qisqartirish va qayta taqsimlash hamda to'lanadigan parvarishlash ishlarini rasmiylashtirish iqtisodiyot va jamiyatda gender inklyuziyasini yaxshilashning asosiy omili hisoblanadi. Masalan, 2035 yilga kelib parvarishlash iqtisodiyotiga

---

⁵ 2023: Leaving No One Behind In An Ageing World, The Department of Economic and Social Affairs of the United Nations Secretariat, 2023.

⁶ Business and Sustainable Development Commission. (2017). The Better Business Better World Report

⁷ McKinsey & Company. (2016). Delivering the power of parity: toward a more gender-equal society.

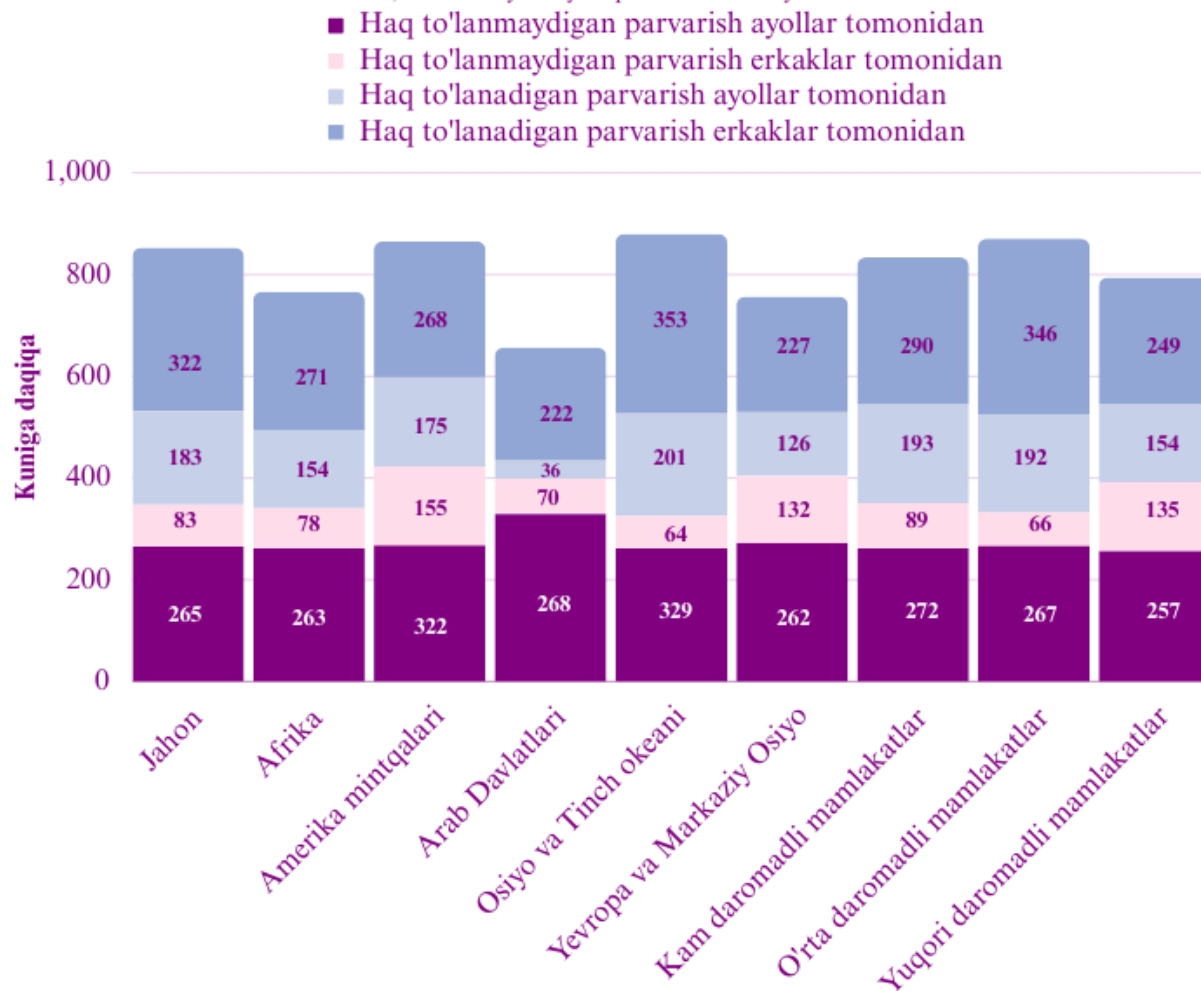
⁸ ILO (07 March 2022). Greater investment in care could create almost 300 million jobs. [Havola](#)

sarmoya kiritish taxminan 300 million ish o'rni yaratishi mumkinligi taxmin qilinmoqda, shundan 78 foizi ayollar uchun ish o'rinlari va 84 foizi rasmiy ish o'rinlari bo'ladi⁹.

2018 yilda ayollar va erkaklarning parvarish ishlari uchun sarflaydigan vaqti

Manba: XMT, butun dunyo bo'ylab parvarishlash bo'yicha bandlik modellari

Parvarishlash iqtisodiyoti doirasida ko'plab oilalar yoki xonadon a'zolarining farovonligini qo'llab-quvvatlash uchun muhim mahsulot va xizmatlarni qidirib, sotib olish to'g'risida qaror qabul qilishadi. Biroq, bu turli xil xaridorlarni, jumladan ish beruvchilar, sug'urta tashkilotlari, parvarishlash xizmatlari yetkazib beruvchilari va davlat idoralari o'z ichiga olib oila chegarasidan tashqariga chiqadi. Ko'plab ekspertlar parvarishlash sohasi nafaqat oilalar, balki turli manfaatdor tomonlarga ham ta'sir ko'rsatuvchi iqtisodiy ahamiyatga ega ekanligini tan

⁹ Value for Women. The Case for Care: Catalysing investments into the care economy in South and Southeast Asia. Value for Women: 2023.

olishmoqda. Ushbu akseleratorlar orasida ish beruvchilar parvarishlash iqtisodiyoti dinamikasini shakllantirishda asosiy rol o'ynaydi.

Joriy mehnat bozorining yuqori raqobat sharoitida McKinsey & Company kompaniyasi yaqinda

o'tkazgan so'rovida¹⁰ ish beruvchi tomonidan taqdim etilgan bola parvarishlashi bo'yicha imtiyoslarning xodimlarni jalb qilish, ishda uzoq muddatda qolishi va lavozimda ko'tarilishlariga sezilarli ta'siri borligi aniqlandi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, faol ish izlayotgan ayollarning 69 foizi besh yoshga to'lmagan bolalari bo'lganlar bolalarni parvarish qilish xarajatlari yoki bolalarni joyda parvarish qilish bo'yicha yordam taklif qiladigan ish beruvchini tanlash ehtimoli yuqori ekanligini bildirdi. Bundan tashqari, ayollarning 83% va yosh bolali erkaklarning 81% bolalar parvarishlashi bo'yicha imtiyozlarni o'zlarining hozirgi ish o'rnida qolish yoki muqobil imkoniyatlarni o'rganish qarorida "juda muhim" yoki "biroz muhim" hal qiluvchi omil deb bilishadi. Shunisi e'tiborga loyiqki, lavozimda ko'tarilishdan voz kechgan respondentlarning 40 foizi ish joydagi bolalarni parvarishlash xizmatlaridan foydalanish imkoniyati ushbu qarorni qayta ko'rib chiqish va potentsial ravishda bekor qilishda hal qiluvchi omil bo'lishi mumkinligini ta'kidladi.

Parvarishlash iste'molchilarining demografiyasi an'anaviy taxminlardan tashqariga chiqadi, bu nafaqat an'anaviy ravishda parvarishlash bozorida hal qiluvchi maqsadli guruhni tashkil qiladigan ayollarni, xususan, onalarni va qari yoshdagi ota-onalarning ehtiyojlariga parvarishlash qiladigan qizlarni qamrab oladi. Biroq, global miqyosda o'zgarishlar kuzatilmoqda, chunki otalar parvarish qilish mas'uliyatini oshirishga tobora ko'proq tayyor ekanliklarini namoyish qilmoqdalar. Bundan tashqari, turli demografik kelib chiqishiga ega bo'lgan oilalar ishtirok etish istagini bildiradilar. Potentsial parvarishlash bozorining ko'lami ilgari nazarda tutilganidan ko'ra kengroqdir, bu sarmoyadorlar uchun kengroq va xilma-xil iste'mol bazasini ko'rsatadi.

---

¹⁰ Gitlin, Gummadi, Krivkovich, and Kunal, *The childcare conundrum: How can companies ease working parents' return to the office?*, McKinsey & Company, 2022.

O'zbekistonda parvarishlash sohasining hozirgi holati

2022-yilda tug'ilganda o'rtacha umr ko'rish 74,3 yoshni tashkil etdi¹¹, aholining yillik o'sish sur'atlari, o'rtacha umr ko'rish ko'rsatkichlarining o'zgarishi, shuningdek, O'zbekiston aholisining yosh tarkibidagi o'zgarishlarni hisobga olgan holda, aholining har yili qarish sur'ati o'sib borayotganini taxmin qilish mumkin. Shuningdek, uzoq muddatli istiqbolda tug'ilishning o'sishini hisobga olsak, parvarishlash iqtisodiyotini rivojlantirish yildan-yilga muhim ahamiyat kasb etayotganini ko'rishimiz mumkin.

Aksincha, surunkali kasalliklarga chalingan shaxslarning omon qolish darajasi ham oshib bormoqda, bu- odamlar butun umri davomida kasallik bilan uzoq umr ko'rishlarini ko'rsatadi. O'zbekistonda 2022-yilda oltmish yoshdan oshgan shaxslar 3,2 million nafardan ortiqni tashkil etdi, bu 2009-yilga nisbatan ikki barobar ko'p¹².

Aholining qarishi va parvarishga qaramlik darajasidagi o'zgarishlar jamiyatlar va farovonlik davlatlari uchun turli oqibatlarga olib keladi. Bir tomondan, so'nggi yigirma yil ichida global sog'lom umr ko'rishning izchil o'sishi kuzatilmoqda, bu esa keksa odamlar iqtisodiy va ijtimoiy farovonlikka hissa qo'shishida, ayniqsa nevaralarni parvarishlash kabi faoliyatlar orqali uzoqroq rol o'ynashi mumkinligini ko'rsatadi.

Qariyotgan aholining parvarish qilish va yordamga talablari vaqt o'tishi bilan yanada kuchaymoqda. An'anaga ko'ra, foydali yoki zararli bo'ladimi, keksalar bilan birgalikda yashagan katta oilalar ularni parvarishlash uchun mas'ul edilar. Biroq, so'nggi o'n yilliklarda rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarda oilalar va keksa odamlar uchun yashash sharoitlari o'zgardi. Ushbu o'zgarishlar umumiy qarish sur'atlari bilan birgalikda turli xil parvarishlash variantlariga bo'lgan ehtiyojni kuchaytirdi. Talabning kuchayishi oqibatlari jamiyatlar va shaxslar uchun zarur bo'lgan yordam turiga va uni taqdim etayotgan shaxslar, ya'ni taklifdan sezilarli darajada farq qiladi. Uzoq

---

¹¹ www.stat.uz

¹² www.stat.uz

muddatli parvarishlash sohasida ayollar asosiy rol o'ynaydigan tomonlar sifatida namoyon bo'ladilar. Ular ham parvarish oluvchilarning ko'pchiligini, ham to'lanadigan va to'lanmaydigan parvarishlash bilan shug'ullanuvchilarni tashkil qiladi¹³.

O'zbekistonda bola parvarishlashi va uy-ro'zg'or yumushlarida haq to'lanmagan holda band bo'lganlarning 90 foizdan ortig'ini ayollar tashkil etadi. 2018 yilda¹⁴ tadbirkor ayollarning taxminan 57 foizi o'z tadbirkorliklarini uydan olib borishgan, erkaklarning esa 40 foizi. Bundan tashqari, ish bilan band bo'lgan har to'rtta ayoldan biri to'liq bo'lmagan ish kunida ishlagan, ish bilan band erkaklar esa har beshinchisi. Ushbu statistik ma'lumotlarga qaramay, parvarish ishlarining asosiy qismi uy xo'jaliklarida bepul kompensatsiyasiz amalga oshiriladi. O'zbekiston Statistika agentligi¹⁵ ma'lumotlariga ko'ra, mamlakatda ayollar va qizlar erkaklar va o'g'il bolalarga qaraganda kunlik vaqtining ikki baravar ko'p, ya'ni o'rtacha 5,27 soatini to'lovsiz parvarishlash va uy ishlariga sarflaydi.

Yollar uchun haq to'lanadigan ishda bo'lish va oilaviy majburiyatlarga ega bo'lish butun dunyoda odatiy holdir. 2022¹⁶ yilda butun dunyo bo'ylab 1,4 milliard ish bilan band bo'lgan katta yoshdagi insonlar qaramog'ida bo'lgan shaxslar bilan yashashgan. Vaholanki, uy xo'jaliklarining tarkibi ayollar va erkaklarning mehnat bozorida ishtirokiga turlicha ta'sir ko'rsatadi.

Har doim, uyda yosh bolalar bo'lganida, ayollarning to'lovsiz parvarishlash ishlariga ajratadigan vaqti sezilarli darajada oshadi. Parvarish qilish mas'uliyati bo'lgan ayollar "mehnat kuchida ishtirok etish jazosiga" duchor bo'lishadi, parvarish oluvchilar bilan yashovchi erkaklar esa "mehnat kuchi mukofoti"-ni boshdan kechirishadi.¹⁷ O'zbekistonda 25 yoshdan 49 yoshgacha bo'lgan, uy xo'jaligida 3 yoshgacha bo'lgan farzandi bor shaxslar orasida bandlik darajasi ayollarga nisbatan erkaklar o'rtasida doimiy ravishda yuqori. Ishlaydigan erkaklar 3 yoshgacha

¹³ 2023: Leaving No One Behind In An Ageing World, The Department of Economic and Social Affairs of the United Nations Secretariat, 2023.

¹⁴ Women and Work in Uzbekistan. Towards Gender Equality and Decent Work for All. Moscow, Russia: International Labour Organization, 2020.

¹⁵ 2018 yil uchun uy xo'jaliklari bo'yicha tanlanma so'rov ma'lumotlari, www.stat.uz

¹⁶ Care work and care jobs for the future of decent work, ILO, 2023

¹⁷ "mehnatda ishtirok etish jazosi" – yosh bolalar bilan yashovchi ayollar mehnat bozoriga kirish, lavozim ko'tarilishi va ish haqi oshishi borasida eng ko'p qiyinchiliklarga duch kelishadi; "mehnat kuchi mukofoti" - hisobotlarga ko'ra yosh bolali erkaklar bandlik nisbati va mansab rivojlanishida eng ko'pchilikni tashkil etadi. Care work and care jobs for the future of decent work, ILO, 2023

bo'lgan bolalari bilan yashashidan qat'i nazar, yuqori va nisbatan barqaror bandlik darajasiga ega. Ammo uy xo'jaligida 3 yoshgacha bo'lgan bolalari bo'lgan 25 yoshdan 49 yoshgacha bo'lgan ayollarning yarmidan ko'pi ishlamaydi.

Mamlakatda maktabgacha ta'lim tizimini kengaytirish ustuvor yo'nalish sifatida belgilab qo'yilib, bolalarni qamrab olish 2018-yildagi 32 foizdan 2022-yilda qariyb 70 foizga yetdi. Muqobil modellar, jumladan, davlat-xususiy sheriklik joriy etildi, natijada 2018 yildan buyon 21,6 mingdan ortiq yangi maktabgacha ta'lim muassasasi ochildi. 6 yil davomida nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlari soni 2018-yildagi 754 tadan 2022-yilda 1,8 mingtaga, nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlari tomonidan bolalarni qamrab olish 27,9 ming nafardan 151,3 ming nafarga ko'paydi. Umuman olganda, bugungi kunda davlat, nodavlat va oilaviy bolalar bog'chalarini hisobga olgan holda 20 mingta bolalar bog'chalari faoliyat ko'rsatmoqda. Ularda 2,1 million nafar yoki maktabgacha yoshdagi bolalarning 71,8 foizi parvarish va ta'lim olmoqda.

Yil	2020	2021	2022	2023	2024 yil (budgetlashtirilgan)
Davlat bolalar bog'chalarining umumiy soni	5965	6325	6384	6556	6610
Bog'chalarga boradigan bolalar soni (ming)	1033,5	1189,9	1245,7	1343,7	1364
Jami joriy davlat xarajatlari (mlrd so'm)	4285,7	6171,8	7780	9161	10469
Bir bog'chadagi bolaga to'g'ri keladigan davlat xarajatlar (mln so'm)	4,1	5,2	6,2	6,8	7,7
Kapital davlat xarajatlar (mlrd. so'm)	936,7	1120,5	1110,1	972,4	1020

(1-jadval) Manba: O'zbekiston Iqtisodiyot va Moliya vazirligi

Maktabgacha ta'lim sohasiga sarmoyadorlarni rag'batlantirish va jalb etish maqsadida hukumat bir qancha tashabbuslarni, jumladan, davlat bilan hamkorlikda bolalar bog'chalarini

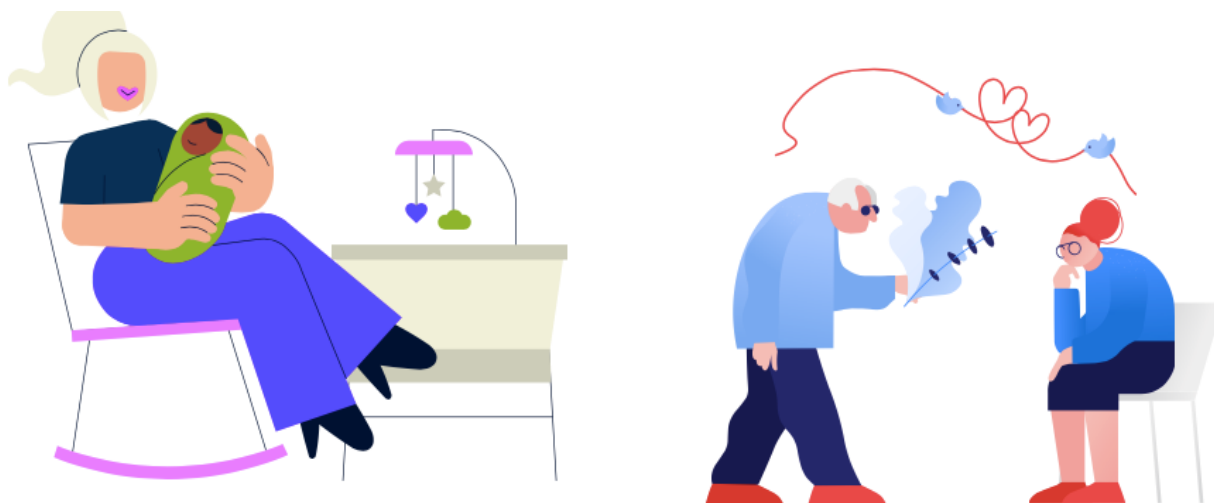
boshqarayotgan yoki ochganlarga moliyaviy imtiyozlar berish kabi tashabbuslarni ilgari surdi. Bularga¹⁸ quyidagilar kiradi:

- Bolalar bog'chasini ochish xarajatlarining bir qismini qoplash uchun davlat budjetidan mablag'lar ajratiladi. Biroq, bu miqdor bolalar bog'chasining bitta tarbiyalanuvchisi uchun xarajatlarning 50% dan oshmasligi kerak.
- Agar shartnoma “moddiy-texnikaviy va moliyaviy ta'minlash” sharti bilan tuzilgan bo'lsa, rahbar va mutaxassislarning oylik maoshi uchun davlat budjetidan qo'shimcha mablag' olish mumkin.
- Qishloq joylarda namunaviy uy-joylar, bolalar bog'chalari ochish uchun ko'p xonadonli uylarning birinchi va ikkinchi qavatlaridan xonadonlar sotib olish uchun tijorat banklari tomonidan imtiyozli kreditlar ajratilmoqda. Foiz stavkasi yillik 1%, muddati 15 yil, shuningdek, 3 yillik imtiyozli davr ham mavjud.
- Imtiyozli kreditlarni obyektlarni ta'mirlash va o'quv materiallarini sotib olish uchun ham olish mumkin.
- Tasdiqlangan ro'yxatlar bo'yicha mamlakatimizga olib kelinayotgan asbob-uskunalar, jihozlar, o'quv qo'llanmalar uchun soliq imtiyozlari bilan bir qatorda bojxona imtiyozlari ham nazarda tutilgan. Soliq va bojxona imtiyozlari maktabgacha ta'lim sohasida xizmatlar ko'rsatishdan olingan sof daromadi hisobot davri yakuni bo'yicha sotish umumiy hajmining 80 foizidan kam bo'lmagan bolalar bog'chalariga nisbatan qo'llaniladi.

Bundan tashqari, nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlari tizimini qo'llab-quvvatlash uchun www.nodavlat-bogcha.uz platformasi yaratildi. Platforma maktabgacha ta'lim muassasalari faoliyatini raqamlashtirish sifatida amalga oshirilib, nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatini davlat-xususiy sheriklik doirasida tashkil etishda ko'maklashish, davlat tomonidan moliyaviy ko'maklashish, ta'lim jarayonlari kompleks ma'lumotlari tizimini real vaqt rejimida monitoring qilish imkonini beradi.

---

¹⁸ [Prezidentning 14.07.2022 yildagi “Maktabgacha ta'lim sohasida davlat-xususiy sheriklikni yanada rivojlantirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida”gi PQ-322-son qarori](#)

Keksalarni davlat tomonidan parvarishlash va nogironlik bo'yicha parvarishlash ko'rsatishda O'zbekistonda¹⁹ doimiy yashovchi, oila me'yorlari asosida ularga Oila kodeksi bo'yicha parvarish qilishga majbur bo'lgan birinchi darajali qarindoshlari yoki vasiylari bo'lmagan, 18 yoshdan boshlab I va II guruh nogironligi bor shaxslari bo'lgan 847 nafar yolg'iz keksalar uchun 7 ta "Saxovat" internat uylari faoliyat ko'rsatmoqda. Ular yolg'iz yashaydigan va parvarishga muhtoj bo'lganlarga tibbiy-ijtimoiy xizmatlar ko'rsatadigan davlat tibbiy-ijtimoiy muassasalardir.

O'zbekistonda nafaqaxo'r va ijtimoiy nafaqa oluvchi toifasiga kiritilgan jami 4240,8²⁰ ming nafar jismoniy shaxs mavjud. Yoshga doir nafaqa oluvchi shaxslar soni 3124 ming kishini tashkil etadi. 429,6 ming nafar nogironligi bo'yicha mehnatga layoqatsizligi bo'yicha nafaqa oluvchi fuqarolar bo'lsa, ularning turmushini ta'minlash uchun moddiy yordam ko'rsatilmoqda. Nafaqa oluvchi fuqarolarning 63,4 foizini 55 yosh va undan katta yoshdagi ayollar, 36,6 foizini esa 60 yosh va undan katta yoshdagi erkaklar tashkil etadi. 13736 nafar "yolg'iz yashayotgan qariyalar", 4681 nafar "Yolg'iz qariyalar"²¹, ularga oziq-ovqat va dori-darmon xarid qilish, ovqat tayyorlash, uy-joy yig'ishtirish, sanitariya-gigiyena qoidalariga rioya qilishda yordam beradigan 2352 nafar davlat yordamchilari²² faoliyat olib bormoqda.

¹⁹ Milliy ijtimoiy himoya agentligi, 2023 yil

²⁰ Stat.uz

²¹ *Yolg'iz yashaydigan qariyalar*- pensiya yoshidagi shaxslar (60 yoshdan oshgan erkaklar, 55 yoshdan oshgan ayollar) va yolg'izlikda yashovchi va tashqi yordamga muhtoj nogironlar. *Yolg'iz qariyalar* pensiya yoshidagi, parvarishga muhtoj va bolalari, ota-onalari va oilalari yo'q shaxslar.

²² Milliy ijtimoiy himoya agentligi, 2023 yil

To'lanadigan xizmat ko'rsatish sohasi bo'yicha ish o'rinlariga bo'lgan talab tahlil qilinar ekan, O'zbekistondagi mashhur onlayn-platformada²³ mavjud bo'lgan e'lonlar ushbu ilmiy-tadqiqiy ishning maqsadi bo'yicha namuna sifatida tahlil qilindi. Taqdim etilgan ma'lumotlar O'zbekistonda turli mavzularni qamrab oluvchi onlayn reklamalarni joylashtirishni osonlashtiradigan nodavlat reklama xizmatini tavsiflaydi. Foydalanuvchilar ushbu platformadan ish qidirish, xizmatlar, avtomobillar sotish, ko'chmas mulk, elektronika va boshqalar bilan bog'liq e'lonlarni joylashtirish uchun foydalanishlari mumkin. Berilgan ma'lumotlarga ko'ra, platformada parvarishlash sohasiga tegishli jami 832 ta bo'sh ish o'rini haqida e'lonlar ro'yxatga olingan. Ushbu bo'sh ish o'rinlari parvarishlash ishlarining turli turlariga bo'lingan, jumladan, 403 ta uy mehnati imkoniyatlari, 332 tasi bolalar parvarishlashi bilan bog'liq va 97 tasi qariyalar parvarishlashiga qaratilgan. Ushbu taqsimot hozirgi ro'yxatlarda to'lanadigan uy xizmati va parvarishlash rollariga bo'lgan katta talab, ammo nisbatan kichik bozori haqida tushuncha beradi. Ish imkoniyatlarining asosan Toshkent shahrida keng tarqalishini mavjud raqamli tafovut va O'zbekistonning turli hududlarida raqamli savodxonlikning turli darajalari bilan bog'lash mumkin. Shunga qaramay, kuzatilayotgan sur'atlar parvarishlash sohasida sezilarli talab mavjudligini ta'kidlaydi.

Afsuski, butun dunyoda bo'lgani kabi O'zbekistonda ham ish haqi bo'yicha gender tafovutlari mavjud, demak, nafaqaga chiqishda gender boyluk farqi mavjud, chunki nafaqa hisob varaqlariga badallar odatda ish haqining foizini tashkil qiladi. Bir qator sabablarga ko'ra, asosiy sabablardan biri shundaki, ayollar haq to'lanmaydigan ishning katta qismini bajaradilar - ko'pincha bolalar va keksa oila a'zolarini parvarish qilish uchun ish joyini tark etadilar. Ushbu ish faoliyati uzilishlari muhim daromad yillariga to'g'ri keladi. O'zbekistondagi uy xo'jaliklarining 78 foizi kamida bitta 0-17 yoshli bolaga ega, 39 foiz uy xo'jaliklarida nafaqa yoshidagi²⁴ a'zolar mavjudligi sababli, davlat sektori va haq to'lanmagan qarovchilardan bu yukni olish uchun xususiy sektorni institutsionalizatsiya qilish va hamkorlik qilish orqali parvarishlash iqtisodiyotini rivojlantirishga katta talab mavjud.

---

²³ [27/11/2023 da kirilgan](#)

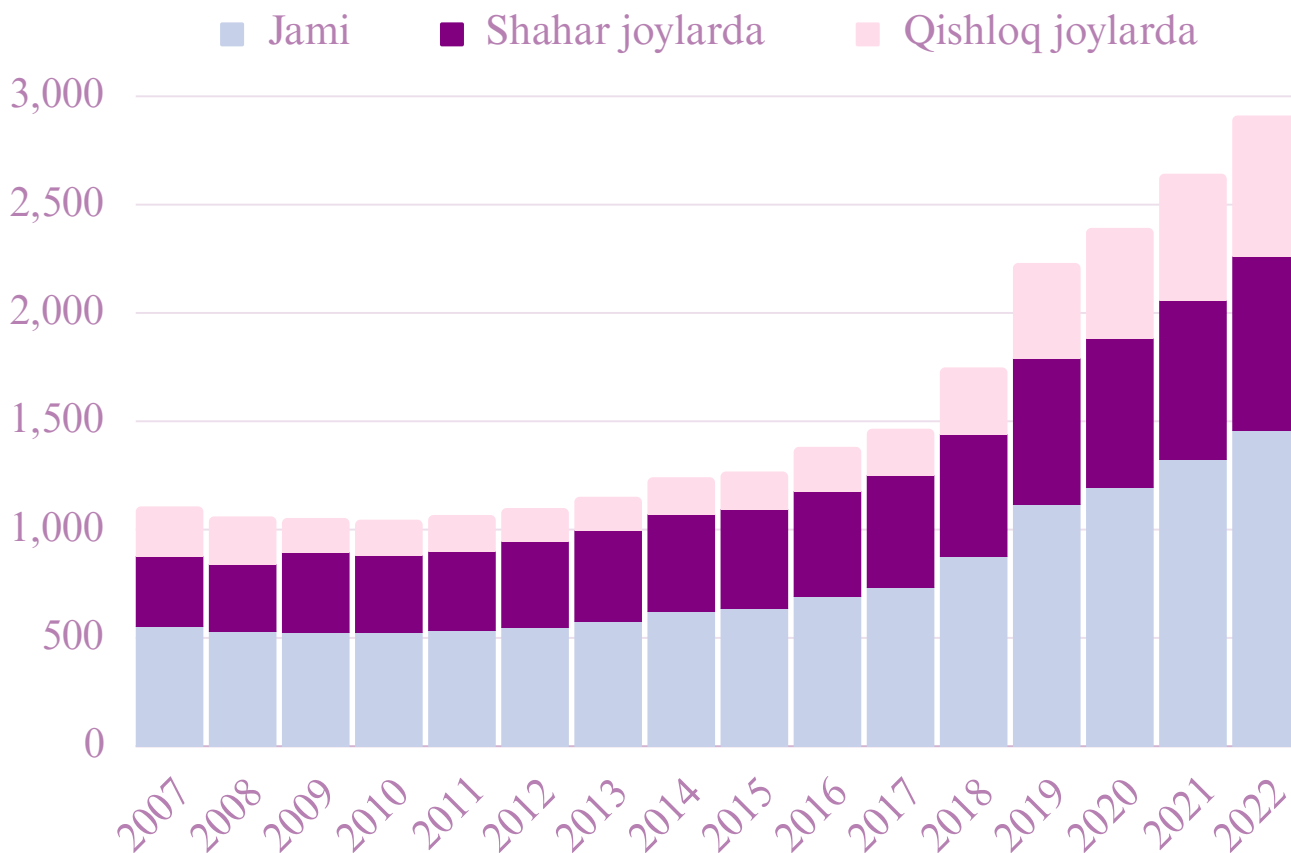
²⁴ Building national social protection system fit for Uzbekistan's children and youth, UNICEF, 2019.

Statistik ma'lumotlar

O'zbekistonda yil yakuni bo'yicha maktabgacha ta'lim muassasasidagi bolalar soni, (ming kishi)

Manba: O'zbekiston Statistika agentligi

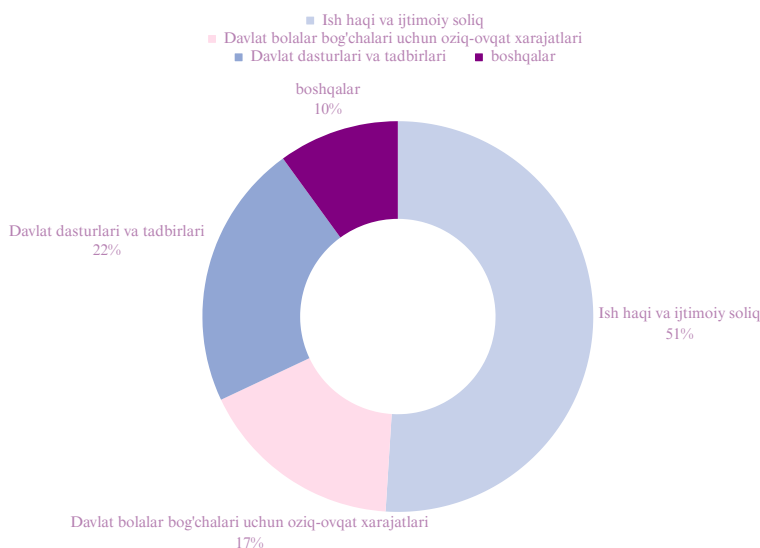
2022

Uy xo'jaligida **3 yoshgacha bo'lgan bolalari** bilan yashovchi 25 yoshdan 49 yoshgacha bo'lgan shaxslarning **bandlik darajasi**, O'zbekiston. Manba: O'zbekiston Statistika agentligi.

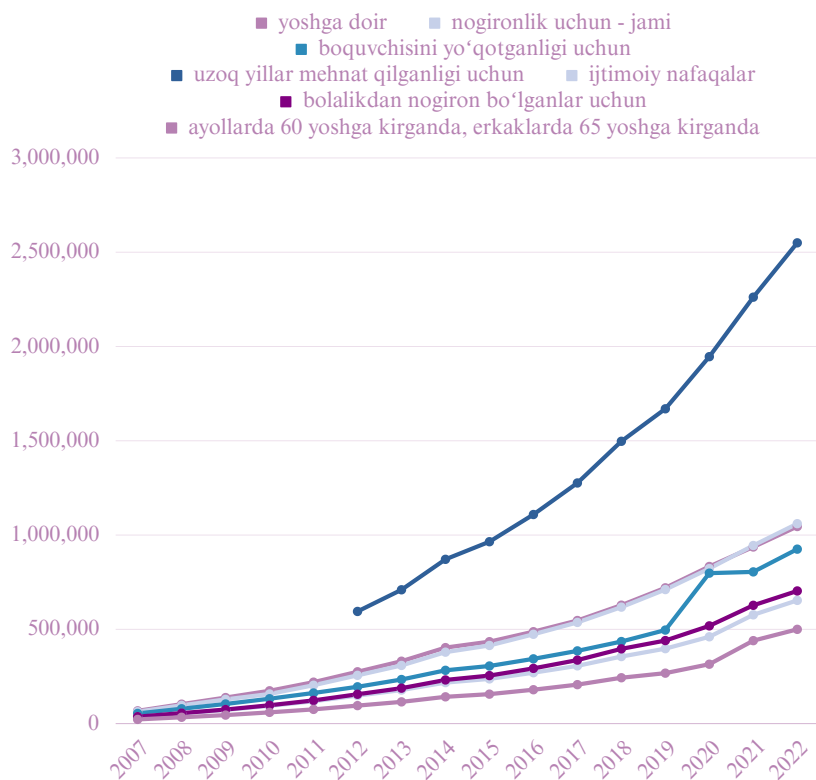

94% Erkaklar va 46% Ayollar
ish bilan ta'minlangan

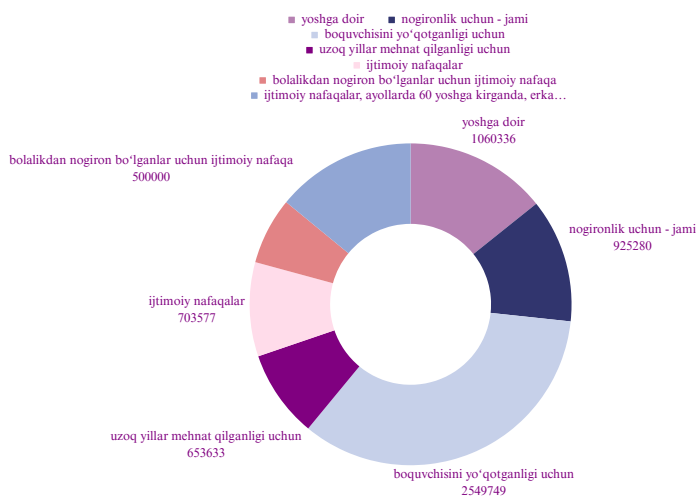
Davlat maktabgacha ta'lim xarajatlari 2023
Manba: O'zbekiston Iqtisodiyot va Moliya vazirligi

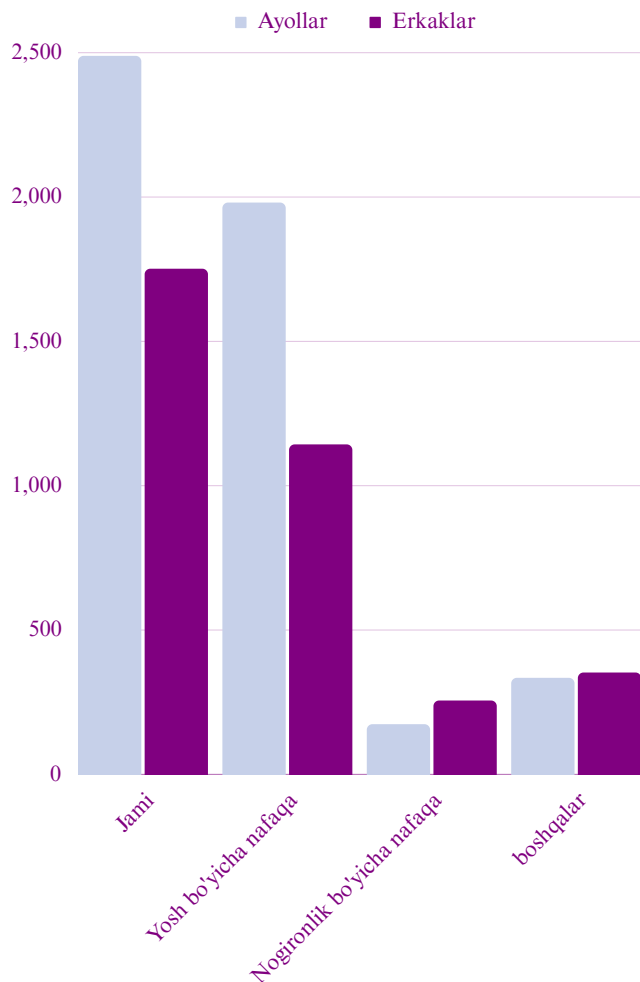
Nafaqa ta'minoti turlari bo'yicha nafaqa va ijtimoiy nafaqalarning o'rtacha miqdori (so'm) Manba: O'zbekiston Statistika agentligi

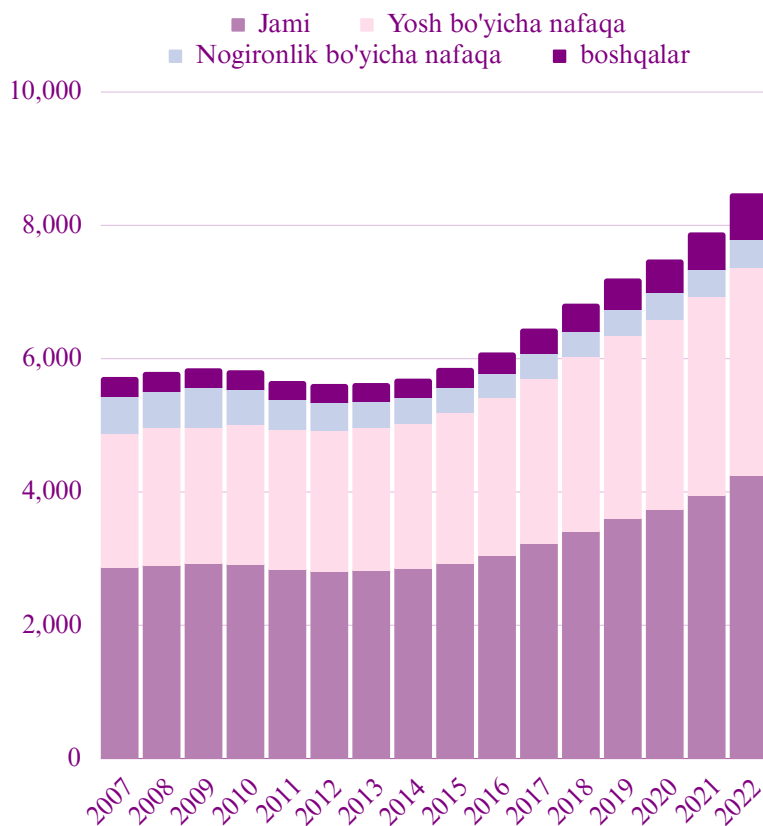
2022 yilda ijtimoiy nafaqalar va nafaqa ta'minoti turlari Manba: O'zbekiston Statistika agentligi

Nafaqaxo'rlar va ijtimoiy nafaqa oluvchilarning jinsi va nafaqa ta'minotining turi bo'yicha 2022 (ming odam) Manba: O'zbekiston Statistika agentligi

O'zbekistonda nafaqa ta'minoti turlari bo'yicha pensionerlar va ijtimoiy nafaqa oluvchilar soni (ming kishi) Manba: O'zbekiston Statistika agentligi

Parvarishlash iqtisodiyotiga sarmoya kiritishning asosiy muammolari

---

BMTTD bahosiga ko'ra²⁵, jaddal taraqqiyotga qaramay, tadbirkorlik sohasi va iqtisodiyot bozorlarning BRMga qo'shgan hissasini to'liq ishlatishda makro, mezo va mikro darajalarda jiddiy to'siqlar saqlanib qolmoqda. E'tiborga molik muammolardan biri bu ko'plab tashkilotlarning foyda keltiradigan ekologik toza va inklyuziv sarmoyalarni qo'llab-quvvatlash uchun kapitaldan foydalish uchun cheklaydigan to'siqlardir. Qisqa muddatli istiqbollarning keng tarqalganligi sarmoya qarorlarining aksariyat qismini boshqarishda davom etmoqda, va uzoq muddatli barqarorlik maqsadlariga to'sqinlik qilmoqda.

Parvarishlash iqtisodiyotiga sarmoya kiritish jamiyat farovonligi va iqtisodiy rivojlanish uchun juda muhimdir. Dunyo aholisi tez qarib bormoqda, 65 va undan katta yoshdagilar 2050 yilga borib 1,6 milliardga yetishi kutilmoqda²⁶. Ushbu demografik siljish sog'liqni saqlash va qo'llab-quvvatlash xizmatlariga ortib borayotgan talabni qondirish uchun parvarishlash sektoriga kuchli sarmoyalar zarurligini ta'kidlaydi.

O'sib borayotgan talabga qaramay, parvarishlash iqtisodiyoti yaxshi tashkil etilgan bozorga ega emas. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST) hisobotiga ko'ra, 2030-yilga borib dunyoda 18 million tibbiyot xodim tanqisligi paydo bo'ladi. Ushbu tanqislik bozor o'sishi uchun foydalanilmagan salohiyatni va barqaror parvarishlash infratuzilmasini yaratishga sarmoya kiritish zarurligini ta'kidlaydi. Demografik sur'alar aholining qarishi va oila tarkibining o'zgarib borayotganidan dalolat beruvchi O'zbekistonda parvarishlash iqtisodiyotiga sarmoya qilish hali to'laqonli o'rnatilmagan.

O'zbekistonda to'lovsiz parvarishlash madaniyat me'yorlariga chuqur singib ketgan bo'lib, oila a'zolari tomonidan an'anaviy tarzda qo'llab-quvvatlanadi. Biroq, urbanizatsiya kuchayishi bilan rasmiy to'lanadigan parvarishlash xizmatlariga bo'lgan ehtiyoj ortib bormoqda. Jahon banking

---

²⁵ BMTTDning 2023-2025, 2023-yillarda xususiy sektor strategiyasi.

²⁶ 2023: Leaving No One Behind In An Ageing World, The Department of Economic and Social Affairs of the United Nations Secretariat, 2023.

ma'lumotlariga ko'ra, 2030 yilga kelib butun dunyo va mamlakatimizda shahar aholisining 50% ga o'sishi kutilmoqda, bu esa an'anaviy oilaviy yordam va yangi paydo bo'lgan to'lanadigan parvarishlash xizmatlarini qamrab oladigan bozorni rivojlantirishni talab qiladi. Bundan tashqari, to'lanmagan va to'lanadigan parvarish ishining iqtisodiy hissasi ko'pincha inobatga olinmaydi. Iqtisodiyotga parvarish qilishning sezilarli ta'siriga qaramay, sarmoyadorlar o'rtasida tushunish hali mavjud emas. Sarmoyalarni jalb qilishda parvarishlashning iqtisodiy foydasi va ijtimoiy ahamiyatini e'tirof etish juda muhimdir.

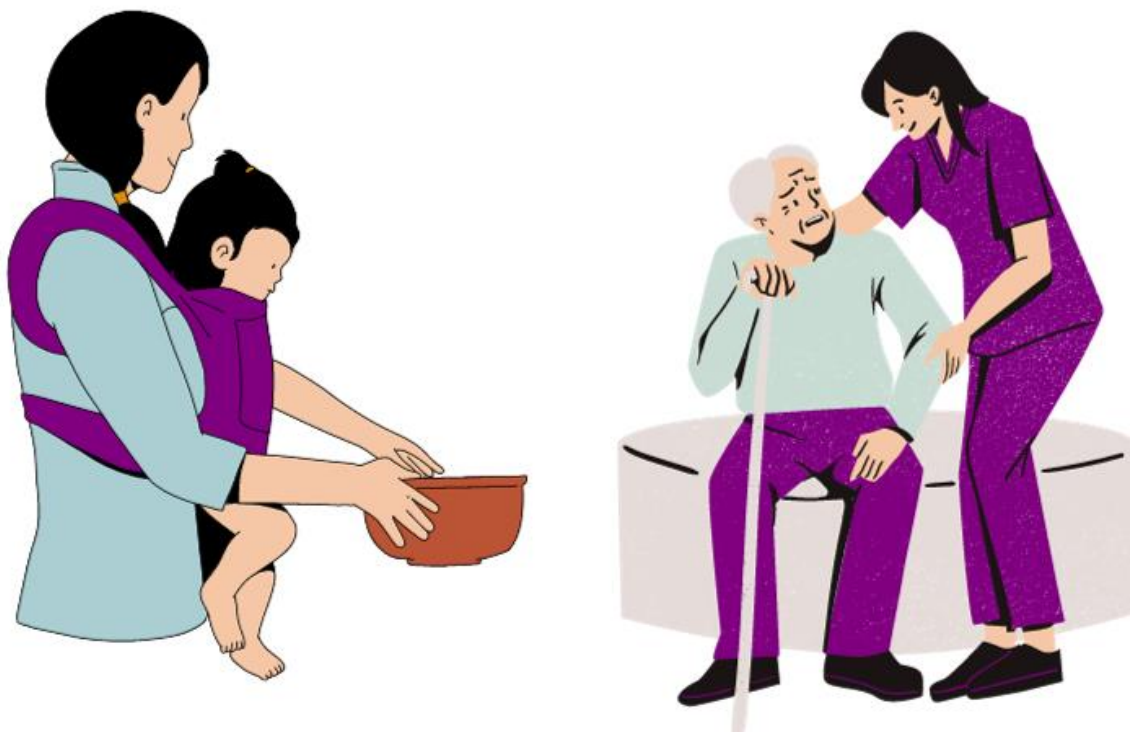
O'zbekistondagi sarmoyadorlar to'lanmagan va to'lanadigan parvarishlash bilan bog'liq turli qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin. To'lanadigan parvarishlash xizmatlari uchun me'yoriy-huquqiy bazaning yo'qligi va an'anaviy oilaviy tuzilmalarning rasmiylashtirilgan yordamiga salohiyatiga qarshilik qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi. Parvarishlash xizmatlari sohasida tartibga soluvchi muhitning yetishmasligi mavjud bo'lib, bu to'siqlarni kamaytirish bo'yicha moslashtirilgan strategiyalar zarurligini ta'kidlaydi. Bundan tashqari, an'anaviy gender rollari parvarish mehnatining iqtisodiy ahamiyatini tan olishga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan paytda gender stereotiplar O'zbekistonda sarmoya qarorlariga ta'sir qililishi mumkin. Ushbu gender nomutanosibligini tan olish, va to'lanmagan va to'lanadigan parvarishlash sohalarida ayollarning hissasini baholash ongli ravishda sarmoya qarorlarini qabul qilish uchun juda muhimdir.

Bundan tashqari, parvarishlash xizmatlarini ko'rsatishdan oldin, insonga muhtoj bo'lgan qo'llab-quvvatlash darajasini va unga nisbatan moliyaviy yordam olish huquqiga egaligini baholash uchun, parvarish ehtiyojlarini baholash tizimi mavjud emas. Shuni ta'kidlash kerakki, parvarishlash xizmatlarini oluvchilar har doim ham yordamga muhtoj bo'lishlarini bilishmaydi. Bu holat esa parvarishga muhtoj insonning yaqinlari va oila a'zolari uchun kuzatish qiyin bo'lishi mumkin va shuning uchun bu sezgir yondashuvni talab qiladi.

O'zbekiston hukumati parvarishlash iqtisodiyotini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Rasmiylashtirilgan parvarishlash xizmatlariga bo'lgan ehtiyoj ortib borayotganligi sababli, hukumat parvarishlash bo'yicha infratuzilma, o'quv dasturlari va me'yoriy-huquqiy bazaga sarmoya kiritish imkoniyati mavjud.

Ushbu muammolarni hal qilish O'zbekistonda parvarishlash iqtisodiyotining to'liq salohiyatini ochish uchun juda muhimdir. Hukumat, sarmoyadorlar va parvarishlash xizmatlarini ko'rsatuvchi

yetkazib beruvchilarning hamkorlikdagi sa'y-harakatlari umuman jamiyat uchun foydali bo'lgan madaniy jihatdan sezgir va barqaror parvarishlash ekotizimini yaratish uchun muhimdir. Ushbu muammolarni tushunish va faol ravishda bartaraf etish orqali manfaatdor tomonlar O'zbekistonning o'ziga xos sharoitiga moslashtirilgan mustahkam va inklyuziv parvarishlash iqtisodiyotini rivojlantirishga hissa qo'shishlari mumkin.

Parvarishlash iqtisodiyoti uchun bozor mexanizmlarini yaratish: sarmoyadorlar uchun kirish nuqtalari

---

To'lanmagan parvarish mehnatini sezilarli darajada kamaytirishning samarali usullaridan biri erta yoshdagi bolalarni tarbiyalash, qariyalarni parvarish qilish, nogironligi bor shaxslarga yordam berish va uy ishlari bo'yicha xizmatlarni taklif qilishni o'z ichiga oladi. Shunday qilib, parvarishlash yuki ota-onalardan yoki boshqa haq olinmaydigan vasiylardan to'lanadigan

mutaxassislar va xizmatlarga o'tkazilishi mumkin. Tadqiqot parvarishlash sohasiga taalluqli bozor tizimlarini o'rganish va xorijiy tajribani chuqur o'rganishni o'z ichiga oldi. Ushbu xizmatlarni taqdim etish kambag'allikni kamaytirish, umumiy farovonlikni oshirish va to'lanmagan parvarish qiluvchilarga daromad keltiradigan faoliyatga ko'proq vaqt sarflash imkonini beradi.

BMTTD²⁷ xususiy mulkchilikning ahamiyatini ta'kidlagan holda xususiy sektorni bozor iqtisodiyoti sharoitida iqtisodiy faoliyatni tashkil etishning eng muhim asosi sifatida tavsiflaydi. Ushbu tizimda ishlab chiqarish bozorlar va raqobat orqali amalga oshiriladi, bunda xususiy tashabbus va tavakkalchilik faoliyatni boshlash va shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. O'zbekistonda parvarishlash iqtisodiyotiga sarmoya kiritish uchun ijtimoiy tadbirkorlik modellari va belgilangan parvarishlash tadbirkorligi xususiyatlariga mos keladigan qulay muhitni yaratish muhim ahamiyatga ega.

Parvarishlash iqtisodiyoti ekotizimi turli xil manfaatdor tomonlarni, jumladan, startaplar va bozor-innovatsiyalariga yo'naltirilgan parvarish tashkilotlari, shuningdek parvarishlash sohasidagi imkoniyatlarni ko'rib chiquvchi turli sarmoyadorlarni o'z ichiga oladi. Vositachilar sarmoyalarni qo'llab-quvvatlash, tadbirkorlikni rivojlantirish va tarmoq ulanishlari kabi xizmatlar orqali sarmoyadorlarni ish beruvchilar bilan bog'lashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Hukumatlar aholining zaif qatlamlarini himoya qilish, parvarishlash siyosati orqali ijtimoiy normalarni shakllantirish, parvarishlash ishlarini institutsionalizatsiya qilish va parvarishlash infratuzilmasini rivojlantirish orqali hissa qo'shadi. Ular, shuningdek, tadbirkorlikni tartibga solish va parvarishlash sektori tashkilotlari uchun soliq imtiyozlarini berish orqali parvarishlash iqtisodiyotiga ta'sir qiladi. Bundan tashqari, notijorat tashkilotlar yangi hududlarda parvarish qilishni boshlash uchun rag'batlantiruvchi kapital sarmoyalarni jalb qilishda muhim kasb etadi. Ushbu manfaatdor tomonlar asosiy omil bo'lgan sarmoyadorlar sifatida ishlaydi va parvarishlash iqtisodiyoti ekotizimida yaqin o'zaro aloqalarni amalga oshiradi.

Sarmoyadorlarga parvarishlash iqtisodiyotiga sarmoyalarni osonlashtirish bo'yicha g'oyalarni taqdim etish uchun quyida kirish nuqtalari doirasi ko'rsatilgan. Ushbu asos oldingi bo'limlarda

---

²⁷ BMTTDning Xususiy sektorni rivojlantirish va hamkorlik strategiyasi (2023-2025), BMTTD, 2023.

keltirilgan tadqiqot natijalaridan olingan. U sarmoyadorlar uchun parvarishlash ishlarini qisqartirish, qayta taqsimlash va mukofotlashga yordam beradigan vijdonli qarorlar qabul qilish uchun turli yondashuvlarni belgilaydi. Kontseptsiya ta'sir-qaytim spektriga asoslangan parvarishlash sarmoyalarini toifalarga ajratmaydi va foydalanuvchilar uchun maxsus tavsiyalar yoki yo'llarni belgilamaydi. Ushbu ilmiy-tadqiqiy ishda keltirilgan tushunchalarni ko'rib chiqishni boshlash uchun kontseptsiya ataylab soddalashtirilgan. Maqsad sarmoyadorlarga parvarishlashga sarmoya kiritish uchun salohiyat imkoniyatlarni tushunish, mavjud strategiyalarni takomillashtirish va parvarishlash iqtisodiyotida ishtirok etishning qo'shimcha usullarini aniqlashda yordam berishdir. **Siyosatchilar, filontrofik sarmoyadorlari va fuqarolik jamiyatlari**, ayniqsa, parvarishlash tashkilotlarining o'sishi va kengayishiga to'sqinlik qiluvchi muhim bozor kamchiliklarini bartaraf etishda asosiy rol o'ynash imkoniyatiga ega:

1. PARVARISHLASH SOHASIGA SARMOYALARNI KO'PAYTIRISH UCHUN DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVVATLASH:

- *Bevosita parvarishlash tashkilotlarini tashkil qilmoqchi bo'lgan tadbirkorlarni qo'llab-quvvatlash, parvarishlash xizmatlarini tashkil etish va boshqarish bo'yicha ko'rsatmalar berish.*

-*Ijtimoiy kooperativlarni tashkil etish va qo'llab-quvvatlash uchun moliyaviy rag'batlantirish yoki subsidiyalarni taklif qilish, ular parvarishlashning yuqori standartlariga rioya qilishlarini ta'minlash.*

-*Bevosita parvarishlash tashkilotlarida parvarishlash qiluvchi xodimlarning malakasini oshirish uchun tadbirkorlarni qo'llab-quvvatlash doirasida o'quv dasturlarini ishlab chiqish.*

-*Bevosita parvarishlash tashkilotlarida to'lovni amalga oshirish, ko'rsatilgan parvarishlash xizmatlari uchun adolatli kompensatsiyani ta'minlash. Xizmat haqi to'lash modellarini qabul qilishni osonlashtirish uchun moliyaviy va ma'muriy yordam ko'rsatish.*

- *Sertifikatlash dasturlarini ishlab chiqish va shaxslarni bevosita parvarishlash tashkilotlarida ishga tayyorlash uchun o'qitish tashabbuslarini ishlab chiqish.*

- *Kam ta'minlangan mijozlarni parvarishlash xizmatlaridan foydalanishda qo'llab-quvvatlash uchun subsidiya dasturlarini yoki moliyaviy yordamni ishlab chiqish.*

- *Parvarishlash xizmatlariga ixtisoslashgan tadbirkorlikni tashkil etishga ko'maklashish. Ularning maqomini olish jarayonini soddalashtirish va sohaga ko'proq tashkilotlarni jalb qilish uchun soliq imtiyozlarini berish.*

- *Kam ta'minlangan shaxslarga xizmat ko'rsatish uchun bevosita parvarishlash xizmatlarini moslashtirish, arzonlik va foydalanish imkoniyatini ta'minlash.*

-*Jamiyatda alohida parvarishlash ehtiyojlarini hal qilishda sa'y-harakatlarni muvofiqlashtirish uchun tashkilotlar va davlat idoralari o'rtasida hamkorlikni rivojlantirish.*

MISOL: Singapur²⁸ keksalarga parvarish qilish sohasini rivojlantirishda oldindan faol ishtirok etdi. Muvaffaqiyatli qarish bo'yicha harakatlar rejasi va Sog'liqni saqlash samaradorligini oshirish jamg'armasi kabi tashabbuslar parvarishlash sohasida innovatsiyalar, kadrlar tayyorlash va texnologiyalarni joriy etishni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan.

MISOL: Ispaniyada "Sociedad Cooperativa de Iniciativa Social" (Ijtimoiy tashabbus kooperativ jamiyati) deb nomlanuvchi kooperativ modeli mavjud. Ushbu kooperativlar mintaqaviy va milliy hukumatlardan moliyaviy yordam oladi. Moliyaviy rag'batlantirishlar grantlar, past foizli kreditlar va sog'liqni saqlash va parvarish qilish bilan shug'ullanadigan ijtimoiy kooperativlarga subsidiyalarni o'z ichiga olishi mumkin.

MISOL: Viskonsin shtatining bola parvarishlashi uchun subsidiya dasturi²⁹, Viskonsin aksiyalari, oilalarga bola parvarishlashi uchun pul to'lashda yordam beradi. Agar ota-ona bu huquqqa ega bo'lsa, bola parvarishlashi 13 yoshgacha bo'lgan bolalar uchun (maxsus ehtiyojlilar 19 yoshgacha) subsidiyalanishi mumkin.

MISOL: Janubiy Koreya³⁰ ijtimoiy tadbirkorlarga, shu jumladan parvarishlash sohasiga ishlayotganlarga moliyaviy yordam beradi. Davlat grantlari va subsidiyalari ijtimoiy

²⁸ [2023-action-plan.pdf \(moh.gov.sg\)](https://www.moh.gov.sg/2023-action-plan.pdf)

²⁹ <https://dcf.wisconsin.gov/wishares>

³⁰ Kil, H.J. (2023). Social Enterprises and Benefit Corporations in South Korea. In: Peter, H., Vargas Vasserot, C., Alcalde Silva, J. (eds) The International Handbook of Social Enterprise Law . Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-14216-1_38

tadbirkorlikni, innovatsiyalarni va yuqori standartli parvarishlash xizmatlarini ko'rsatishni rivojlantirishga qaratilgan.

MISOL: Buyuk Britaniyada ijtimoiy tashkilotlarni, shu jumladan parvarishlash sohasidagi kooperativlarni moliyaviy qo'llab-quvvatlash turli manbalar, jumladan, davlat grantlari, ijtimoiy sarmoya fondlari va soliq imtiyozlari hisobidan amalga oshiriladi. Ijtimoiy sarmoyalar uchun soliq imtiyozlari (SITR)³¹ ijtimoiy tashkilotlarga sarmoyalarni rag'batlantirishga qaratilgan soliq imtiyozlarining namunasi.

MISOL: Vestchester okrugidagi qariyalarga xizmatlar uchun davlat-xususiy sheriklik (WPPP)³² 1991-yilda hukumat, tadbirkorlik va ixtiyoriy xizmat agentliklari hamkorligi sifatida tashkil etilgan bo'lib, uning maqsadi ijodkorona dasturlash orqali turli xil, qarigan aholi uchun hayot sifatini yaxshilashdir. Ushbu soyabon tashkilot korporatsiyalardan mablag' ajratishni, muayyan dasturlarga homiylik qilishni va mahalliy hamjamiyat tashabbuslarini qo'llab-quvvatlashni ilgari suradi.

2. PARVARISHLASH FOYDALI SARMOYA SEKTORI SIFATIDA

- *Tibbiy xizmatlar samaradorligi va sifatini oshirish uchun bevosita parvarishlash tashkilotlarida mehnatni tejavchi texnologiyalarni integratsiya qilish.*
- *Parvarishlash bilan uyg'unlashgan holda, parvarishlash natijalariga hissa qo'shadigan vaqtni tejaydigan mahsulotlar yoki texnologiyalarni ishlab chiqish va targ'ib qilish.*
- *Bevosita parvarishlash tashkilotlarida bandlik modelini ilgari surish, parvarishlash sohasida sifatli ish o'rinlarini yaratishga urg'u berish.*
- *Hamkorlik va samaradorlikni oshirish uchun parvarishlash tashkilotlarini tashkiliy qo'llab-quvvatlash va o'qitish dasturlarini ishlab chiqish.*

---

³¹ [Seed Enterprise Investment Scheme \(SEIS\) \(publishing.service.gov.uk\)](https://publishing.service.gov.uk)

³² Hodgson, Nancy A., 'Aging in Place: The Role of Public-Private Partnerships', in Olivia S. Mitchell (ed.), *New Models for Managing Longevity Risk: Davlat-xususiy sheriklik* (Oksford, 2022; onlayn nashr, Oxford Academic, 2022 yil 24 mart)

-Venchur kapitali nafaqat moliyaviy yordam, balki ushbu tashkilotlarning o'sishiga yordam berish uchun strategik yo'l-yo'riq va sanoat tajribasi bilan ta'minlab, parvarishlash bilan bog'liq innovatsion startaplarga sarmoya kiritishi mumkin. Parvarishlash startaplarini ijtimoiy venchur kapital firmalari bilan bog'laydigan platforma yaratish, moliyalashtirish ehtiyojlarini qondirish uchun dialog va hamkorlikni rivojlantirish.

- Bevosita parvarishlash tashkilotlarini potentsial mijozlar bilan bog'laydigan platformalar yoki xizmatlarni ishlab chiqish, o'zaro kelishuv jarayonini soddalashtirish. Xizmat ko'rsatish sohasidagi startaplarni qo'llab-quvvatlash uchun moslashtirilgan ijtimoiy tadbirkorlik inkubatorlarini ishga tushirish. Innovatsion yechimlar va tadbirkorlik modellarini qo'llab-quvvatlash uchun resurslar, trening va o'quv dasturlarini taklif qilish.

MISOL: Jazza Markazi³³ - bu Keniyada uy ishchilarini o'qittiradigan va ishga joylashtiradigan ijtimoiy notijorat tashkilot. Tashkilot uy ishchilari va ish beruvchilarning mehnat shartnomalarini imzolashini ta'minlash orqali uy ishchilarini ishga joylashtirish jarayonini rasmiylashtiradi. Jazza markazi ish va malaka oshirishning adolatli shartlarini muhokama qilish orqali uy ishchilarining tan olinishi va mukofotlanishini oshiradi. Bu o'qitilgan uy ishchilarini ta'minlash orqali uy xo'jaliklarida parvarishlash yukini kamaytiradi.

MISOL: Vroblevski va Drake 2020-yilda Magnify Ventures³⁴ -ni ishga tushirdilar va o'zining debyut qilgan fondi uchun 52 million dollarni topdilar. Fond Pivotal Ventures tomonidan ta'xis etilgan va asosiy e'tiborni dastlabki bosqichdagi kompaniyalarga qaratadi, shuningdek, yanada yuroqi kapital darajalariga ham sarmoya qiladi. Fond to'rtta asosiy sektorni ko'rib chiqadi: otanalar va oilaviy hayot, ish kelajagi, uy xo'jaligini optimallashtirish, qarish va uzoq umr ko'rish.

MISOL: Nanas va Amas³⁵ enagalar, uydagi yordamchilar va qariyalarni parvarishlash qiluvchilar kabi uy ishchilarini ularning xizmatlariga muhtoj oilalar bilan bog'laydi. Ushbu Peru agentligi uy ishlarini platformaga aylantirishni maqsad qilib, ayollar o'zlari parvarish qilish o'rniga bu platformadan foydalanib munosib baxtli va farovon hayot kechirishlar uchun i mumkin.

³³ [Business Mapping - Care Economy \(the-care-economy-knowledge-hub.org\)](https://the-care-economy-knowledge-hub.org/)

³⁴ [Magnify Ventures Looks To Tap 'Massive' Care Economy With Debut \\$52 Million Fund \(forbes.com\)](https://forbes.com/)

³⁵ [Business Mapping - Care Economy \(the-care-economy-knowledge-hub.org\)](https://the-care-economy-knowledge-hub.org/)

MISOL: 'Elder'da³⁶ mijozlarni ularning ehtiyojlarini tushunadigan va xarakterlariga mos keladigan parvarish xizmatini ko'rsatuvchini topib bo'g'lash xizmati ko'rsatiladi. Xizmat ko'rsatuvchi hodimlar keksalarga parvarish qilishning barcha turlarini bajarishga qodir, jumladan, dori-darmonlarni qabul qilish va ijtimoiy faoliyatni davom ettirish.

3. FUQAROLIK JAMIYATLARI PARVARISHLASHNING QO'LLAB-QUVVATLOVCHILARI SIFATIDA

-Bilim almashish platformalarini ishlab chiqish

-A'zolar birgalikda parvarishlash xizmatlarini ko'rsatadigan va oladigan parvarishlash jamoalarini tashkil etish, jamiyatga asoslangan yondashuvni rivojlantirish.

MISOL: Care Economy Knowledge Hub bozor iqtisodiyotiga asoslangan yechimlarga o'sish va sarmoyalarni rag'batlantiradi. Uning maqsadi to'lanmagan va to'lanadigan parvarishlash va uy ishlarini tan oladigan, kamaytiradigan, qayta taqsimlaydigan va mukofotlaydigan bozor iqtisodiyotiga asoslangan yechimlarni aniqlash, hujjatlashtirish va kuchaytirish orqali parvarishlash iqtisodiyotini o'zgartirishdan iborat.

MISOL: Invest in Care³⁷, Holding Co. tashabbusi, asl, keng qamrovli soha qo'llanmalari va tushunchalari maskani hisoblanadi. Ushbu resurslar parvarishlash iqtisodiyotini tashkil etuvchi tizimlar, xizmatlar va mahsulotlarda innovatsiyalar uchun muhim imkoniyatlarni qamrab oladi.

MISOL: Avanlee³⁸ - bu yordam oluvchi atrofidagi bir nechta parvarish ko'rsatuvchilarga ulanish imkonini beruvchi ilova. Parvarishda qatnashuvchilar yangiliklarni almashishi, tibbiy yordam oluvchining sog'lig'idagi o'zgarishlarni kuzatishi, oziq-ovqat yetkazib berishni tashkil etishi, barchaga uchrashuvlar va dori ko'rsatmalari haqida eslatishi mumkin bo'lgan platforma. Bu munosabatlarning barchasi oila va parvarish qabul qiluvchi o'rtasidagi xavfsiz muloqot platformasida amalga oshadi.

³⁶ [Our introductory agency status | Elder](#)

³⁷ [About Invest in Care](#)

³⁸ [Designing Multi-User Product Experiences \(investin.care\)](#)

4. BARCHA TASHKILOTLAR ICHKI MEXANIZMLARI PARVARISHLASHGA MOSLASHGAN(CARE-FRIENDLY) TASHKILOTLARGA O'TISHI

-Xodimlarni tashkiliy qo'llab-quvvatlash imtiyozlarini kengaytirish, moslashuvchan mehnat sharoitlari yoki joylarda bolalarni parvarishlash muassasalari kabi tashabbuslar orqali haq to'lanmaydigan parvarishlash yukini kamaytirish. Parvarishlash mas'uliyati bo'lgan ishchilarni moliyaviy qo'llab-quvvatlovchi oilaga do'stona siyosatni amalga oshirish.

-To'lovsiz parvarishlash ishini kamaytiradigan yoki qayta taqsimlovchi imtiyozlar yoki xizmatlar, masalan, bolalarni parvarish qilish vaucherlari, qariyalarni parvarish qilish bo'yicha yordam yoki xodimlar uchun konsyerj xizmatlariga obuna bo'lish.

MISOL: L'Oréal³⁹ butun dunyo bo'ylab kamida 14 haftalik to'lanadigan tug'ruq ta'tilini va olti haftalik to'lanadigan otalik yoki birgalikda tarbiyalash ta'tilini taklif qiladi, bu me'yor mamlakat sharoitiga qarab ko'pincha oshib ketadi. Bu imtiyoz L'Oréal 'Share and Care' ijtimoiy dasturining to'rtta ustundan biriga to'g'ri keladi, u mas'uliyatli, global ish joyini targ'ib qilish uchun ijtimoiy imtiyozlar, moslashuvchan va masofaviy ishlash imkoniyatlari, jismoniy va ruhiy salomatlikni o'z ichiga olgan siyosatlar to'plamini o'z ichiga oladi.

MISOL: Wellthy⁴⁰, B2B parvarishlash kompaniyasi - bu surunkali, murakkab va doimiy parvarishlashga muhtoj oilalar uchun raqamli platforma va parvarishlash bo'yicha konsyerj xizmati bo'lib, xodimlarga parvarishning logistik va ma'muriy jihatlarini boshqarishda yordam beradi. Salesforce, Kohler, Fidelity va News Corp kabi eng yaxshi ish beruvchilar Wellthy-ni parvarishlash uchun imtiyoz sifatida jalb qilishadi.

Xulosa va tavsiyalar

O'zbekistonda barqaror parvarishlash iqtisodiyotini jadallashtirishni rag'batlantirish uchun ko'p qirrali strategiya tavsiya etiladi. Bu nafaqat bolalarni parvarish qilish uchu ta'til kabi an'anaviy

³⁹ Family-friendly workplaces, UNICEF, 2020.

⁴⁰ [Designing Multi-User Product Experiences \(investin.care\)](#)

elementlaridan iborat korporativ biznes-keysllarni o'z ichiga oladi. Bu, shuningdek, ish beruvchilar o'rtasida parvarish ishining cheklangan tushunchasini hal qilishni o'z ichiga oladigan keng qamrovli korporativ siyosatni targ'ib qilishni ko'zda tutadi. Ish beruvchi tomonidan qo'llab-quvvatlanadigan parvarishlashni innovatsion hamkorlik modellarini rag'batlantirish, turli xil parvarishlash tashkilotlari modellarini rivojlantirish va ayniqsa, kam ta'minlangan aholiga xizmat ko'rsatish uchun qo'shimcha modellarni ishlab chiqish juda muhimdir.

Bundan tashqari, samarali o'quv dasturlari va ta'lim muassasalari bilan hamkorlikdagi sa'y-harakatlar orqali parvarish ko'rsatadigan malakali ishchi kuchini yetishtirish uchun sarmoya juda muhimdir. Ushbu tashabbuslarning samaradorligini ta'minlash uchun har tomonlama monitoring va baholash tizimini yaratish, shuningdek, aralash moliyalashtirish strategiyalarini o'rganish orqali parvarishlash modellarida nozik foyda marjasi bilan bog'liq muammolarni hal qilish juda muhimdir. Parvarishlash xodimlarini tan olish va ularga tegishli kompensatsiya to'lash muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, raqamli texnologiyalarga asoslangan parvarishlash xizmatlarini ishlab chiqish muhimdir. Davlat idoralari turli muammolarni tushunishi va iqtisodiyotning parvarishlash sektoridan foyda olish uchun siyosat choralari ko'rishi muhim, va quyidagilar tavsiya qilinadi:

- To'lanadigan xizmat ko'rsatish bo'yicha me'yoriy hujjatlar yo'qligini bartaraf etish uchun parvarishlash sohasi uchun to'liq me'yoriy-huquqiy bazani yaratish tavsiya etiladi. Ushbu tizim parvarishlash xizmatlarining sifati, xavfsizligi va standartlashtirilishini ta'minlashi, sarmoyadorlarning ishonchini oshirish tavsiya etiladi.
- Faol va sog'lom qarishni rag'batlantirish, umrbod ta'limni kengaytirish va shaxsiy jamg'armalarni rag'batlantirish kabi aholining qarishiga qaratilgan siyosat choralari hukumat tomonidan keng qo'llanilishi va rag'batlantirilishi.
- Xizmat infratuzilmasi, o'quv dasturlari va me'yoriy-huquqiy bazaga davlat sarmoyalarini ajratish tavsiya etiladi. Bu parvarishlash xizmatlarini rasmiylashtirishni qo'llab-quvvatlash va an'anaviy oilaviy yordam va yangi paydo bo'lgan to'lanadigan parvarishlash xizmatlari o'rtasidagi tafovutni bartaraf etishda hal qiluvchi rol o'ynayishi mumkin.
- Aholiga parvarish qilishning iqtisodiy foydasi va ijtimoiy ahamiyati haqida tushuntirish ishlari olib borilishi tavsiya etiladi. Bunga jamiyatdagi tushunchalarni o'zgartirish va

sarmoyalarni jalb qilishga qaratilgan ayollarning ham to'lanmagan, ham to'lanadigan parvarishlash sohalarida qo'shgan hissasini e'tirof etish kiradi.

- Iqtisodiyotda xususiy sarmoyadorlar uchun soliq imtiyozlarini joriy etish tavsiya etiladi. Bu uzoq muddatli parvarishlash muassasalari, uskunalari, parvarishlash xizmatlari va boshqa yordam uchun imtiyozlarni o'z ichiga olishi mumkin. Bunday imtiyozlar xususiy sarmoyalarni rag'batlantiradi va parvarishlash bozorining umumiy o'sishiga hissa qo'shadi.
- Hukumat, sarmoyadorlar va xizmat ko'rsatuvchi yetkazib beruvchilar o'rtasidagi hamkorlik tavsiya etiladi. Birgalikdagi sa'y-harakatlar madaniy jihatdan sezgir va barqaror parvarishlash ekotizimini yaratishga olib kelishi mumkin, bunda har bir manfaatdor tomon: ham sarmoyadorlar, ham jamiyat ham davlat foyda ko'radi.
- Xizmat sohasida gender tengligini targ'ib qilish tashabbuslari tavsiya etiladi. Bunga sarmoya qarorlariga ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan an'anaviy gender rollar, noto'g'ri qarashlar, stereotiplarga qarshi kurash kiradi. Ayollarning parvarishlash iqtisodiyotidagi hissasini tan olish sarmoyalari juda muhimdir.
- Xususiy sektorda ish joyidagi chora-tadbirlardan foydalanish juda muhimdir. Bu to'lovsiz parvarishlash bilan bog'liq gender stereotiplarini yo'q qilish va parvarishlash xizmatlarini ko'rsatish orqali ayollarning nomutanosib yukini yengillashtirishga qaratilgan sa'y-harakatlarni o'z ichiga oladi. Ish beruvchilarni oilalilarga do'stona siyosatini qo'llab-quvvatlovchi ish muhitini qabul qilishga undash ushbu maqsadga hissa qo'shishi mumkin.

Ushbu chora-tadbirlarning uyg'unligi parvarish qiluvchilarning farovonligini oshirishi va parvarishlash natijalarini yaxshilashi mumkin. Ular gender stereotiplar bilan kurashishga yordam berishi mumkin. To'lanadigan parvarishlashni erkaklar va ayollar uchun yanada jozibador ish taklifiga aylantirish mumkin. Yangi tadbirkorlik imkoniyatlari kengroq iqtisodiyotni ochishi va oshirishi mumkin. Ushbu kompleks yondashuv O'zbekistonda parvarishlash iqtisodiyotiga sarmoyalar uchun qulay muhit yaratish, aholining turli ehtiyojlarini qondirish uchun barqarorlik va inklyuzivlikni rivojlantirishga qaratilgan.

